

1054 Budapest, Alkotmány u. 5.

Levélcím: 1391 Budapest 62. Pf. 211

Telefon: (06-1) 472-8900 **Fax:** (06-1) 472-8905

Vizsgálók: Kulcsár Andrea **Tel.:** (06-1) 472-8963 **E-mail:** kulcsar.andrea@gyh.hu

Szervezeti egység: Antitröszt Iroda

Ügyszám: VJ/33/2015.

Iktatószám: VJ/33-151/2015.

A Gazdasági Versenyhivatal a dr. Wallacher Lajos ügyvéd (Wallacher Ügyvédi Iroda; 1051 Budapest, Széchenyi István tér 7-8.) által képviselt Nitrogénművek Zrt. (8105 Pétfürdő, Hősök tere 14.) eljárás alá vont vállalkozással szemben gazdasági erőfölénnyel való visszaélés tilalmának feltételezett megsértése miatt indult versenyfelügyeleti eljárásban meghozta az alábbi

v é g z é s t .

A Gazdasági Versenyhivatal az eljárást megszünteti.

E végzés ellen a kézhezvételétől számított nyolc napon belül a Gazdasági Versenyhivatal Versenytanácsához címzett fellebbezéssel lehet élni. A fellebbezésnek a végzés végrehajtására halasztó hatálya van. A fellebbezésért 3000 forint illetéket kell fizetni.

I n d o k o l á s

I. T é n y á l l á s

1. A z e l j á r á s t á r g y a

A Gazdasági Versenyhivatal a Nitrogénművek Vegyipari Zrt. (a továbbiakban: Nitrogénművek, vagy eljárás alá vont vállalkozás) eljárás alá vont vállalkozással szemben 2015. május 6-án VJ/33/2015. ügyszámon versenyfelügyeleti eljárást indított. A vizsgálatot elrendelő, a versenyfelügyeleti eljárást indító végzés¹ szerint a Nitrogénművek legalább 2013. január 1-jétől egyes nagyobb vevőivel szemben olyan magatartást tanúsított, illetve olyan feltételeket szabott, melyek alkalmasak lehettek

¹ VJ/33-2/2015. sz. irat

arra, hogy versenytársainak, így különösen a nitrogén alapú műtrágyát importáló vállalkozásoknak a nagykereskedelmi piacra történő belépését akadályozzák, illetve korlátozzák. E körbe tartozóan vizsgálta a Gazdasági Versenyhivatal többek között az eljárás alá vont vállalkozás olyan közép- vagy hosszú távú szerződéseinek megkötését, amelyek különösen minimum mennyiségi elvárásokra, a bónuszrendszerre, az ún. versenyár/védőár alkalmazására, vagy a nitrogén alapú műtrágyákon kívüli további áruk, illetve szolgáltatások igénybe vételére vonatkozó kitételeket tartalmaztak. Az eljárást indító végzés indokolása szerint figyelembe véve a nitrogén alapú műtrágya gyártás piacára jellemző magas belépési korlátokat, a vállalkozás vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetét, valamint a piacon meglévő tartósan magas piaci részesedését, az eljárás alá vont vállalkozás a vizsgált időszakban a nitrogén alapú műtrágyák gyártásának és nagykereskedelmi értékesítésének magyarországi piacán valószínűsíthetően gazdasági erőfölényes pozícióban volt.

A versenyfelügyeleti eljárás indításának alapjául szolgáló feltételezett jogsértés szerint a Nitrogénművek a fenti magatartásával megsértette a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Tpv.) 21. §-ában foglalt tilalmat.

A nitrogén alapú műtrágyák gyártásának és nagykereskedelmi értékesítésének piaci jellemzői – így különösen az export- és import értékesítés jelentős aránya – valószínűsítették továbbá a tagállamok közötti kereskedelem érintettségének fennállását a tagállamok közötti kereskedelem érintettségéről szóló bizottsági közleményben² foglaltakra tekintettel. Előbbiekre figyelemmel az eljárás alá vont vállalkozás fent ismertetett magatartása valószínűsíthetően egyúttal az Európai Unió működéséről szóló szerződés (a továbbiakban: EUMSz.) 102. cikkében foglalt tilalmat is megsértette.

A közérdek védelme szükségessé tette az eljárás lefolytatását, figyelemmel arra, hogy a nitrogén alapú műtrágyák értékesítése a magyar mezőgazdaság jelentős részére kihat.

² A Bizottság közleménye: Iránymutatás a kereskedelemre gyakorolt hatásnak a Szerződés 81. és 82. cikke szerinti fogalmáról (2004/C 101/07)

2. Az eljárás során végzett vizsgálati cselekmények

Az eljárás során a Gazdasági Versenyhivatal – az ügyindító végzésben foglaltakra figyelemmel – az eljárás alá vont vállalkozás piaci helyzetét, árazási magatartását, valamint a nitrogénműtrágya forgalmazó vállalkozásokkal kapcsolatos szerződéskötési gyakorlatát vizsgálta. Ezzel összefüggésben az eljárás a Tpv. 65/A. §-ának (1) bekezdése szerinti előzetes értesítés nélküli helyszíni kutatással indult. A Gazdasági Versenyhivatal a vizsgálat során az eljárás alá vont vállalkozás többszöri megkeresése mellett adatkérő végzéseket küldött magyarországi nitrogénműtrágya forgalmazó vállalkozások részére.

Az eljárás során feltárt információk az alábbiak szerint foglalhatók össze.

3. Az eljárás alá vont vállalkozás

A Nitrogénművek a Bige Holding cégcsoport tagja, részvényeinek 95%-a Bige László, 5%-a pedig Bige Zoltán kezében van.³ A Bige Holding cégcsoport és azon belül a Nitrogénművek szervezeti felépítése a következő szervezeti ábrán látható:

1. ábra: Bige cégcsoport szervezeti felépítése⁴

[Üzleti titok!]

A Nitrogénművek jogelődjét az 1930-as évek elején alapították. A pétfürdői Nitrogénművek az egyetlen magyar ammónia- és műtrágyatermelő kapacitásokkal is rendelkező nitrogénműtrágya-gyártó cég. Profiljában a műtrágyagyártás, ezen belül a nitrogénhatóanyag-tartalmú termékek előállítás és értékesítése a meghatározó. A vállalat fő termékei a granulált és prillezett változatban is kapható pétisó műtrágya mellett az ammónium-nitrát, a karbamid és a nitrosol műtrágyák. A műtrágyagyártás folyamata során keletkező vegyi termékeket és ipari gázokat szintén értékesíti a vállalat.

A Nitrogénművek teljes termelésének 43-61%-a belföldön, míg 39-57%-a Magyarországon kívül kerül értékesítésre. A Nitrogénművek bevételeinek jelentős

³ VJ/33-26/2015. sz. irat

⁴ VJ/33-26/2015. sz. irat 3. sz. melléklete

része [Üzleti titok!] a nitrogén műtrágya üzletágból, ezen belül a nitrogén műtrágya üzletág bevételének [Üzleti titok!] belföldről, [Üzleti titok!] exportból származik.⁵

1. táblázat: A Nitrogénművek bevételi adatai (2012-2016) (forintban)⁶

	2012	2013	2014	2015	2016 I. félév
Éves nettó árbevétel	98 452 250 229	151 407 264 555	133 448 552 867	115 189 823 510	[Üzleti titok!]
belföld	54 643 105 377	45 783 924 687	57 681 790 401	67 167 222 685	[Üzleti titok!]
export	43 809 144 852	105 623 339 868	75 766 762 466	48 022 600 825	[Üzleti titok!]
Nitrogén műtrágya árbevétel	[Üzleti titok!]	[Üzleti titok!]	[Üzleti titok!]	[Üzleti titok!]	[Üzleti titok!]
belföld	[Üzleti titok!]	[Üzleti titok!]	[Üzleti titok!]	[Üzleti titok!]	[Üzleti titok!]
export	[Üzleti titok!]	[Üzleti titok!]	[Üzleti titok!]	[Üzleti titok!]	[Üzleti titok!]

A Nitrogénművek műtrágyagyártóként elsősorban forgalmazók részére értékesít, azonban 2009-től Genezis Partnerhálózat néven egy közvetlen műtrágya értékesítési csatornát épített ki, és az elmúlt években növelte e területen is kiskereskedelmi piaci jelenlétét.

2. táblázat: A Nitrogénművek nitrogénműtrágya értékesítése (2010-2016) (tonnában)⁷

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016 I. félév
Belföldi nitrogénműtrágya értékesítés	[Üzleti titok!]	[Üzleti titok!]	[Üzleti titok!]	[Üzleti titok!]	[Üzleti titok!]	[Üzleti titok!]	[Üzleti titok!]
ebből: forgalmazók részére	[Üzleti titok!]	[Üzleti titok!]	[Üzleti titok!]	[Üzleti titok!]	[Üzleti titok!]	[Üzleti titok!]	[Üzleti titok!]
ebből: közvetlen végfelhasználók részére	[Üzleti titok!]	[Üzleti titok!]	[Üzleti titok!]	[Üzleti titok!]	[Üzleti titok!]	[Üzleti titok!]	[Üzleti titok!]
Export nitrogénműtrágya értékesítés	[Üzleti titok!]	[Üzleti titok!]	[Üzleti titok!]	[Üzleti titok!]	[Üzleti titok!]	[Üzleti titok!]	[Üzleti titok!]

4. A vizsgált magatartás piaci háttere

A termék fő jellemzői

A műtrágyák felhasználási célja, hogy optimális tápanyagegyensúlyt biztosítsanak meghatározott terményre, termőföldre és éghajlati viszonyokra szabottan, ezzel

⁵ 2013-ban a Nitrogénművek péti gyára 2013-ban hosszabb időre leállt, melynek következtében 2013-ban a nitrogén műtrágya üzletág bevételének aránya lecsökkent, az export aránya magasabb lett.

⁶ VJ/33-26/2015. sz. adatszolgáltatás 5. pontja, VJ/33-88/2015. sz. adatszolgáltatás 1. sz. melléklete, illetve http://e-beszamolo.im.gov.hu/oldal/kereses_merleglista?f=YKky1LEo%2fnoh0LTeB1%2fQ1A%3d%3d&so=1 (Letöltve: 2017. június 6.)

⁷ VJ/33-45/2015.sz. adatszolgáltatás 3. sz. melléklete, illetve VJ/33-88/2015. sz. adatszolgáltatás 1. sz. melléklete

maximalizálva a terméshozamot és a termésminőséget, egyúttal minimalizálva a természeti hatásokat.

A műtrágyák – melyek részint egy hatóanyagot (mono műtrágyák), részint pedig azok valamilyen kombinációját (összetett, komplex műtrágyák) tartalmazzák – hatóanyaguk tekintetében nitrogén, foszfor és kálium tartalmúak lehetnek. Az összes műtrágya hatóanyag szükséglet mintegy 70 százalékát a nitrogénműtrágya, 15-15 százalékát pedig foszfor és kálium teszi ki. A nitrogénműtrágyák mind hatóanyagukat, mind pedig felhasználási módjukat tekintve elkülönülnek a foszfor és kálium hatóanyagú műtrágyáktól. A nitrogén hatóanyag tartalmú műtrágyákon belül az NPK komplex műtrágyák viszonylag elkülönült piaci szegmenst alkotnak, mivel azok – szemben a fejtrágyázásra⁸ használt mono műtrágyákkal – elsősorban alap és starter műtrágyázásra szolgálnak, valamint a bennük lévő foszfor és kálium révén nem is válthatók ki egyéb nitrogénműtrágyákkal.⁹

A Nitrogénművek állítja elő a nitrogénműtrágyák gyártásához szükséges legfontosabb alapanyagokat, az ammóniát és a salétromsavat is. A vertikum alapüzeme a Kellogg-technológiájú 1200 t/nap névleges kapacitású ammóniaüzem, amely földgázból és levegőből ammóniát gyárt. A Nitrogénművek híg salétromsav termelése 2007 vége óta a Grand-Paroisse technológiájú új salétromsav üzemében történik. Híg salétromsav és ammónia felhasználásával ammónium-nitrát műtrágyák: szilárd 34%-os nitrogén-hatóanyagtartalmú ammónium-nitrát, Pétisó (27%-os nitrogéntartalmú mézsalétrom) készülnek. A Granuláló üzemben granulált nitrogénműtrágyák, a Pétisó üzembrészben prillezett műtrágyák előállítása történik. Nitrosol (karbamid és ammóniumnitrát vizes oldata) folyékony nitrogénműtrágya előállítása szintén a Pétisó üzembrészben valósul meg.¹⁰

Kereslet oldali jellemzők:

A nitrogén műtrágyák értékesítésének alakulása nagyban függ a mezőgazdasági termények piacának alakulásától, hiszen a piaci terményárak jelentősen befolyásolják az input anyagokra – így például a műtrágyára – fordítható beszerzési forrásokat. A

⁸ Fejtrágyázás fogalmkörébe a termesztett növények tenyészideje alatt végzett trágyázási eljárásokat soroljuk. A fejtrágyázás célja a növények tápanyagigényének folyamatos és egyenletes kielégítése az egész tenyészidő folyamán.

⁹ Lásd VJ/51/2009. sz. eljárásban hozott végzés 5. oldal

¹⁰ VJ/33-26/2015. sz. adatszolgáltatás 3. pontja

felhasználókat tehát jelentős árérzékenység jellemzi, továbbá a nitrogén műtrágyák esetén – mivel a különböző gyártók termékei jelentős minőségi eltérést nem mutatnak és hatóanyag szempontjából jellemzően azonosak, így egymással könnyen helyettesíthetők – nem jellemző a vásárlók lojalitása adott gyártó termékéhez, termékcsaládjához. Mivel lényegében az egyedüli vásárlást ösztönző tényező az az érintett piacon ár, ez azt is jelenti, hogy a marketing aktivitások nem jellemzőek a műtrágya termékek kapcsán a beszerzési döntések meghozatalának ösztönzésére. A végfelhasználók tehát a termék árának csekély különbsége esetén is a mindenfajta mennyiségi korlát nélkül megvásárolható olcsóbb – adott esetben import – termékekre válhatnak.¹¹

A termékszállítás jellemzői

A nitrogén műtrágyák szállítása közúton, vasúton és vízi úton is történhet. A Gazdasági Versenyhivatal korábbi versenyfelügyeleti eljárásaiból, valamint az eljárás során beszerzett információi alapján a műtrágyák közúton legalább 500-900 km sugarú körben szállíthatók gazdaságosan. A vízi úton történő szállítás időigényesebb, ugyanakkor relatíve alacsonyabb költségű, így a termék 900-1200 km sugarú körben található területre is értékesíthető gazdaságosan. A gazdaságos szállítás távolsága a műtrágya alapanyag árával fordítottan arányosan változik. Olcsó alapanyag (földgáz) rendelkezésre állása esetén az így előállított műtrágya még nagyobb (akár 1500-2500 km) távolságra is szállítható gazdaságosan. (Az olcsóbb árszintű energiahordozók következtében a fuvarozási költségek is jóval alacsonyabbak.)¹² Így az EGT vagy EU területén kívülről pl. Ukrajna vagy Oroszország területén lévő műtrágyagyárakból is lehetséges gazdaságosan műtrágyát importálni Magyarországra; ebben az esetben ugyanakkor figyelembe kell venni, hogy a műtrágya behozatali árát vám is terheli. Az Európai Unió területén belül a műtrágya kereskedelem útjában jogszabályi vagy adminisztratív korlátok nem állnak.

¹¹ VJ/33-26/2015. sz. adatszolgáltatás 6. pontja

¹² VJ/51/2009. sz. eljárásban hozott végzés 6. oldal

A nitrogén műtrágya upstream (gyártási) piaca, piaci szereplők

Európában a legtöbb ország rendelkezik saját igényeit – legalább részben – kielégítő műtrágyagyárral/műtrágyagyárakkal. A műtrágya gyártó vállalkozások elsősorban saját hazai piaci kereslet kielégítésére termelnek és csak az ezen felüli részt exportálják – különösen olyan országokba, ahol a hazai piacnál kedvezőbb (magasabb) áron tudják azt értékesíteni.

Magyarország földrajzi területén egyedül a Nitrogénművek Zrt. foglalkozik nitrogén műtrágyagyártással.¹³ Magyarországhoz legközelebb az alábbi jelentős műtrágya gyárak találhatók:

- Duslo (Szlovákia, Sala (Vágsellye) kb. 150 km-re Budapesttől): Magyarországon kizárólag leányvállalatán, az IKR Agrár Kft.-n keresztül értékesít;
- Borealis (Ausztria, Linz, kb. 450 km-re Budapesttől): leányvállalatán, a Borealis Linzer Agro Trade-en (L.A.T.) keresztül kereskedik Magyarországon;
- Azomures (Románia, Marosvásárhely, kb. 560 km-re Budapesttől);
- a nemzetközi Yara csoport Olaszországban is gyárt műtrágyát (Ravennában és Ferrarában), mely közúton nagyságrendileg 800-900 km-re található Budapesttől.¹⁴

Magyarországhoz közel található gyártók (az osztrák Borealis, a szlovák Duslo és a nemzetközi Yara csoport) jelentős, nagyságrendileg [Üzleti titok!] tonna raktárkapacitással is rendelkeznek Magyarország területén.¹⁵ Az adatok összesítése alapján az is látható volt, hogy minden évben az importált műtrágyák egy jelentős része raktározásra kerül.

¹³ A Peremartoni Fertilizers Műtrágyagyártó Kft. szintén rendelkezik Magyarország területén műtrágya gyárral, ezen gyárban azonban kizárólag speciális komplex műtrágyagyártásra kerül sor, mely kizárólagosan az IKR Agrár Kft., mint integrátor részére kerül értékesítésre. A műtrágya gyártásához szükséges alapanyagokat is kizárólag az IKR Agrár Kft.-n keresztül szerzi be (a Duslo szlovákiai gyárából). (VJ/33-64/2015. sz. irat)

¹⁴ A norvég Yara csoport Európa legnagyobb nitrogén műtrágya gyártója. A Yara csoport világszerte több mint 50 országban végez gyártótevékenységet, és 150 országba értékesít, Olaszországon kívül Magyarországhoz még viszonylag közel vannak gyárai Németország, Franciaország és Belgium területén is. <http://www.yara.hu/about-yara/yara-global/history-of-yara/> (Letöltve: 2017. május 18.)

¹⁵ VJ/33-40/2015. sz. irat 4. pont, VJ/33-41/2015. sz. irat 4. pont, VJ/33-66/2015. sz. irat 4. pont

A műtrágya forgalmazással foglalkozó vállalkozások továbbá az alábbi olyan nitrogénműtrágya gyártókat említették¹⁶, melyektől (közvetlenül vagy forgalmazókon keresztül) vásárolnak vagy vásárolnának nitrogénműtrágyát a magyar piacon történő értékesítés céljából:

- INA – Petrolkemija d.o.o (Horvátország, Kutina)
- HIP Azotara Fertilizers Co. (Szerbia, Pančevo)
- Grupa Azoty (Lengyelország)
- Lovochemie, a.s., Spolana, a.s. (Csehország)

A Nitrogénművek adatszolgáltatásában¹⁷ 31 műtrágya gyárat jelölt meg, mely a saját, pétfürdői gyára 1200 km-es körzetében található. Az előbb felsorolt 8 gyártón kívül Franciaországban, Hollandiában, Csehországban, Fehéroroszországban, Ukrajnában, Litvániában és Görögországban 1-1, Németországban és Lengyelországban 4-4, Romániában 5 és Bulgáriában 3 további műtrágyagyár található az említett távolságon belül. Az előbbieken túl volt olyan forgalmazó, mely úgy nyilatkozott, hogy Boszniából és Oroszországból is vásárol műtrágyát.¹⁸

A Nitrogénművek piaci előnye a külföldi gyártókkal szemben

A magyarországi nitrogén műtrágya forgalmazás piacán jelenlévő vállalkozások nyilatkozatai alapján a Nitrogénművek az alábbi előnyökkel rendelkezhet a külföldi műtrágya gyártó vállalkozásokhoz képest:

- *Földrajzi elhelyezkedése:* magyarországi gyártási kapacitással rendelkezik, mely alkalmas a teljes magyarországi kereslet kielégítésére. Ez árubiztonságot is jelent, mivel a külföldi gyártók is elsősorban saját piacuk igényeit igyekeznek kielégíteni és kapacitásuk kisebb részét exportálják. A terméket terhelő logisztikai és szállítási költségek tekintetében előnyös helyzetben van; a Nitrogénművek péti műtrágyagyára az ország közepén helyezkedik el, ezen kívül raktárkapacitással is több helyen rendelkezik, így alacsony szállítási költségek mellett tud gyorsan és rugalmasan kielégíteni bármilyen

¹⁶ VJ/33-40/2015. sz. irat 2. pont, VJ/33-37/2015. sz. irat 1. pont

¹⁷ VJ/33-26/2015. sz. irat 6. pont

¹⁸ VJ/33-76/2015. sz. irat

Magyarország területén fellépő igényt. A külföldi műtrágyagyártóknak ezzel szemben – a szállítási költségek figyelembevételével – adott esetben csak az ország meghatározott területeire érdemes értékesíteni.

- *Vertikálisan integrált* vállalkozás: a Nitrogénműveknél a nitrogénműtrágya teljes termékpályája (gyártás, raktározás, szállítás, végfelhasználói értékesítés) egy vállalkozáson belül van, így az előállítási és a végfelhasználói ár közti távolság sokkal jelentősebb profitot, illetve sokkal tágabb mozgásteret biztosít az árak kialakításában, mint bármelyik másik beszállító esetében.
- A Nitrogénművek termékeinek vásárlása esetén – az import termékekkel szemben – *nincs árfolyamkockázat*.

Piacra lépési korlátok az upstream piacon

Figyelemmel arra, hogy többféle nitrogén műtrágya létezik, melyek előállítási folyamata más és más, így a különböző eljárást alkalmazó gyártási kapacitás létrehozásának költség és időigénye is eltérő:

- vásárolt műtrágya alapanyagból keverék műtrágyát egyszerű „*blendelési*” eljárással elő lehet állítani. [*Üzleti titok!*] költségigénye [*Üzleti titok!*] engedélyezéssel/tervezéssel [*Üzleti titok!*] megvalósítható. (Ez az eljárás nagyon elterjedt az USA-ban);
- *kompaktálással, meleg granulálással* nem szegregálódó keverék műtrágyák gyárthatók más műtrágya alapanyagokból, melynek előnye az alacsony beruházási igény. [*Üzleti titok!*]
- *melléktermékként keletkező nitrogén műtrágya* (pl. ammónium-szulfát) kokszolók, acélművek, széntüzelésű erőművek, vagy műanyaggyártás melléktermékeként, környezetvédelmi beruházások eszközölése mellett gyártható [*Üzleti titok!*]
- *komplett ammónium-nitrátot gyártó műtrágyagyár* (ahol ugyanakkor nincs cseppfolyós ammóniagyártás, hanem a cseppfolyós ammóniát vásárolják)

korábban is számos helyen volt¹⁹ és jelenleg is sok épül²⁰ Európában. Ennek létesítése tervezéssel, engedélyezéssel együtt [Üzleti titok!]

- *komplett, minden elemet* (így ammónia előállítás is) *magában foglaló nitrogén műtrágya gyár* (amilyen a Nitrogénművek péti gyára is) [Üzleti titok!] ²¹

[Üzleti titok!]

A nitrogén műtrágya downstream (értékesítési) piaca, piaci szereplők

A rendelkezésre álló információk alapján a magyarországi nitrogén műtrágya forgalmazás piacán az alábbi jelentősebb szereplők voltak jelen a vizsgált időszakban:

1. Bige csoport (Nitrogénművek Zrt. és NZRT Trade)
2. KITE Zrt.
3. IKR Agrár Kft. (szlovák Duslo leányvállalata)
4. Borealis L.A.T. (osztrák Borealis leányvállalata)²²
5. Cargill Zrt.²³
6. Hőgyészi Agrokémiai Zrt.
7. Fertilia Kft.
8. Anthera Kft.
9. Altoterra Kft.
10. Novochem Kft.
11. RWA Magyarország Kft.²⁴
12. Yara Hungária Kft.²⁵
13. Chemical Seed Kft.
14. Devecseri Agrokémiai Kft. (a szlovák Duslo műtrágyagyár érdekelttségébe tartozik)
15. Duna-Agrotrade Kft.

¹⁹ pl. Rostock, Szabadka, Fogaras stb.

²⁰ pl. Bulgáriában, Lengyelországban és Törökországban is

²¹ VJ/33-26/2015. sz. irat 9. pont

²² [Üzleti titok!]

²³ VJ/33-146/2015. sz. irat

²⁴ Korábbi nevén: Raiffeisen-Agro Magyarország Kft.

²⁵ 2008 óta tagja a nemzetközi Yara csoportnak. A magyarországi értékesítés céljából a Yara Hungária Kft. jellemzően a Nyugat-Európában található saját gyáraiból szerzi be a nitrogén műtrágyákat, az éves terveknek megfelelően. (Magyarország területéhez legközelebb a Yara csoport Olaszországban rendelkezik műtrágya gyárakkal) (VJ/33-66/2015. sz. irat)

16. Agroker Holding Zrt.
17. Agrotech-Hungária Kft.
18. Szigetchem Kft.
19. 343 Kft.

Előbbi vállalkozások közül országos hálózattal a Bige csoporton kívül a KITE Zrt., a Borealis L.A.T., és az IKR Agrár Kft. rendelkezik, a többi vállalkozás jellemzően egy-egy meghatározott régióban erősebb.

A magyarországi nitrogén műtrágya forgalmazással foglalkozó cégek jelentős része mezőgazdasági integrátorként működik (pl. KITE Zrt., IKR-Agrár Kft., Agrolinz Kft., Agroker Holding Zrt., Hőgyészi Agrokémia Kft., Szigetchem Kft., 343 Kft, Novochem Kft., Chemical Seed Kft.), melyek jellemzője, hogy a nitrogén műtrágyát integrációs szerződés keretében, termény fedezettel, jelentős fizetési halasztással értékesítik partnereik felé.²⁶ A fentiekén túlmenően valószínűsíthetően további, kisebb jelentőségű műtrágya forgalmazó vállalkozások is jelen vannak a magyar piacon.²⁷

A Nitrogénművek legnagyobb viszonteladói (stratégiai partnerei) a vizsgált időszakban a Cargill Zrt, a KITE Zrt., a Hőgyészi Agrokémiai Kft, az Agrimpex Kft. és a Raiffeisen-Agro Magyarország Kft. voltak. *[Üzleti titok!]*²⁸ A Cargill Zrt. 2016 májusában megszüntette inputanyag értékesítő tevékenységét.²⁹ *[Üzleti titok!]*

A Nitrogénművek saját maga is jelen van a nitrogén műtrágyák kiskereskedelmi értékesítésének (downstream) piacán is az ún. Genezis Partnerhálózatán keresztül. A versenytársak nyilatkozatai alapján a Genezis Partnerhálózat elsődleges célcsoportjába a stabil gazdasági háttérrel rendelkező, fizetőképes termelők tartoznak. (Továbbá a nitrogén műtrágya forgalmazási piacon jelen van a Nitrogénművekkel egy vállalkozáscsoportba tartozó – jelen eljárás keretében közvetlenül nem vizsgált – NZRT-Trade Kft., Bige Holding Kft., Péti Nitrokomplex Kft. és Nádudvari Agrokémiai Kft.)

²⁶ VJ/33-42/2015. sz. irat

²⁷ Egy forgalmazó vállalkozás álláspontja szerint Magyarországon nagyságrendileg 150 műtrágya nagykereskedő van jelen (VJ/33-68/2015. sz. irat)

²⁸ VJ/33-26/2015. sz. irat 13. pont

²⁹ VJ/33-146/2015. sz. irat

A nitrogén műtrágya forgalmazás downstream piacán nem azonosíthatóak olyan jelentős költséget és időt igénylő beruházások, vámjellegű vagy adminisztratív korlátok, melyek a piacra lépést nehezítenék.

Piac méret

Az Agrárgazdasági Kutató Intézet (továbbiakban: AKI) által a magyarországi mezőgazdasági termelők, erdőgazdaságok, egyéb közvetlen felhasználók, valamint az áfészek, gazda- és vegyesboltok részére értékesített műtrágyákra vonatkozó adataiból³⁰ látható, hogy 2011-2016. között a nitrogén műtrágyák értékesítése természetes súlyban 850.000 és 1.150.000 tonna között mozgott, viszonylagos stabilitást, évről évre kismértékű emelkedést mutatva. (Itt szükséges megemlíteni, hogy a Nitrogénművek péti gyára 2013-ban hosszabb időre leállt, ez lehetett hatással az értékesítés 2013-ról 2014-re történő csökkenésére).

3. táblázat: A műtrágya-értékesítés alakulása természetes súlyban 2011–2016-ban

		tonna					
Megnevezés		2011. év	2012. év	2013. év	2014. év	2015. év	2016. év
Egyszerű műtrágyák összesen		932 679	948 686	1 088 036	1 034 168	1 142 201	1 182 061
Ebből:	Nitrogén	898 622	910 432	1 045 461	990 112	1 098 379	1 123 223
	Foszfor	5 643	4 899	3 345	2 646	2 999	4 639
	Kálium	28 415	33 355	39 230	41 411	40 823	54 199
Összetett műtrágyák összesen		280 924	319 656	333 647	344 949	347 245	382 687
NPK-műtrágyák összesen		1 213 603	1 268 342	1 421 683	1 379 117	1 489 446	1 564 748

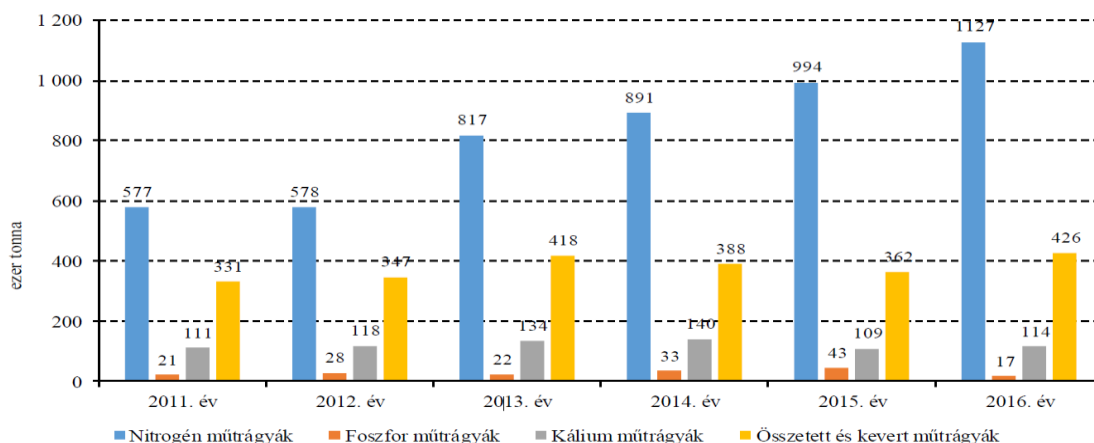
³⁰ A táblázat a mezőgazdasági termelőknek, erdőgazdaságoknak, egyéb közvetlen felhasználóknak, valamint az áfészeknek, gazda- és vegyesboltoknak értékesített műtrágyát tartalmazza.

Forrás: AKI

Továbbá az AKI adatai 2011 óta folyamatosan növekvő mennyiségű importot mutatnak:

³⁰ Lásd https://www.aki.gov.hu/publikaciok/publikacio/a:113/mutragya_ertekeites (letöltés:2017. május 10.)

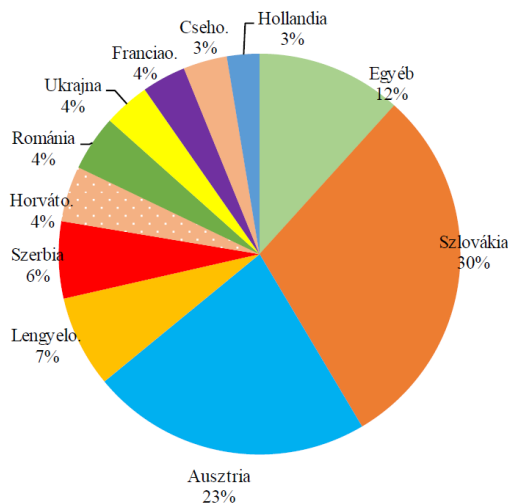
2. ábra: Az importműtrágya mennyiségének alakulása (2011–2016)

Forrás: AKI

Az AKI által gyűjtött adatok alapján a nitrogén műtrágya import több mint felét a Szlovákiából és Ausztriából érkező nitrogén műtrágya teszi ki, ugyanakkor – az importot terhelő vám ellenére – az unión kívülről (Szerbiából, Ukrajnából) is szállítanak nitrogén műtrágyát hazánkba.

3. ábra: Az importált egyszerű nitrogén műtrágya beszerzésének forrásai (2016)

Forrás: AKI

Az AKI adataiból arra lehet következtetni, hogy a külföldről érkező műtrágya egy része raktározásra, egy része pedig továbbexportálásra kerül.

5. A vizsgált magatartás

Az eljárás az ügyindító végzésben foglaltaknak megfelelően a Nitrogénművek minimum mennyiségi elvárásaival, a versenyár/védőár alkalmazásával és a nitrogén alapú műtrágya más termékekkel együtt történő értékesítését vizsgálta alapvetően.

Minimum mennyiségi elvárások

A Nitrogénművek minimum mennyiségi elvárásokra vonatkozó nyilatkozatában³¹ ismertette a szerződéses gyakorlatát, mely szerint *[Üzleti titok!]*

Az egyik műtrágya forgalmazó vállalkozás a Nitrogénművek stratégiai szerződéses gyakorlata kapcsán ismertette³², *[Üzleti titok!]*

A stratégiai keretszerződéssel nem rendelkező egyéb forgalmazókkal, illetve a végfelhasználó partnerekkel minden esetben nyilatkozata szerint *[Üzleti titok!]*.

Versenyár/védőár

A Nitrogénművek ismertette azt is, hogy milyen esetekben kerül alkalmazásra a versenyár/védőár³³. *[Üzleti titok!]*

A nitrogén műtrágya más termékkel együtt történő értékesítése

A Nitrogénművek nyilatkozata³⁴ szerint *[Üzleti titok!]*.

Az egyik forgalmazó nyilatkozata³⁵ szerint a márkakereskedői szerződésben foglaltak szerint az értékesítendő nitrogén műtrágya 20%-ának megfelelő mennyiségű Genezis komplex kompaktált műtrágya vásárlására kellett kötelezettséget vállalnia.

II. Alkalmazott jogszabályi rendelkezések

A Tpv. 14. § (1) bekezdése szerint az érintett piacot a megállapodás tárgyát alkotó áru és a földrajzi terület figyelembevételével kell meghatározni. A Tpv. 14. § (2) bekezdése szerint a megállapodás tárgyát alkotó árun túlmenően figyelembe kell venni az azt – a felhasználási célra, az árra, a minőségre és a teljesítés feltételeire tekintettel – ésszerűen helyettesítő árukat (keresleti helyettesíthetőség), továbbá a

³¹ VJ/33-26/2015. sz. irat 12. pont

³² VJ/33-37/2015. sz. irat 12. pont

³³ VJ/33-26/2015. sz. irat 12. pont

³⁴ VJ/33-26/2015. sz. irat 18. pont

³⁵ VJ/33-130/2015. sz. irat 1. pont

kínálati helyettesíthetőség szempontjait. A Tpv. 14. § (3) bekezdése szerint földrajzi terület az, amelyen kívül *a*) az üzletfél nem, vagy csak számottevően kedvezőtlenebb feltételek mellett tudja az árut beszerezni, vagy *b*) az áru értékesítője nem, vagy csak számottevően kedvezőtlenebb feltételek mellett tudja az árut értékesíteni.

A Tpv. 21. §-a szerint tilos a gazdasági erőfölénnyel visszaélni, így különösen:

a) az üzleti kapcsolatokban – ideértve az általános szerződési feltételek alkalmazásának esetét is – tisztességtelenül vételi vagy eladási árakat megállapítani, vagy más módon indokolatlan előnyt kikötni, vagy hátrányos feltételek elfogadását kikényszeríteni;

b) a termelést, a forgalmazást vagy a műszaki fejlődést a végső üzletfelek kárára korlátozni;

c) indokolatlanul elzárkózni az ügylet jellegének megfelelő üzleti kapcsolat létrehozásától, illetve fenntartásától;

d) a másik fél gazdasági döntéseit indokolatlan előny szerzése céljából befolyásolni;

e) az árut az ár emelését megelőzően vagy az ár emelkedésének előidézése céljából, vagy egyébként indokolatlan előny szerzésére, illetve versenyhátrány okozására alkalmas módon a forgalomból indokolatlanul kivonni, illetőleg visszatartani;

f) az áru szolgáltatását, átvételét más áru szolgáltatásától, átvételétől, továbbá a szerződéskötést olyan kötelezettségek vállalásától függővé tenni, amelyek természetüknél fogva, illetve a szokásos szerződési gyakorlatra figyelemmel nem tartoznak a szerződés tárgyához;

g) azonos értékű vagy jellegű ügyletek esetén az üzletfeleket indokolatlanul megkülönböztetni, ideértve olyan árak, fizetési határidők, megkülönböztető eladási vagy vételi feltételek vagy módszerek alkalmazását, amelyek egyes üzletfeleknek hátrányt okoznak a versenyben;

h) a versenytársaknak az érintett piacról való kizorítására vagy a piacra lépésük akadályozására alkalmas, nem a versenytársakéhoz viszonyított nagyobb hatékonyságon alapuló, túlzottan alacsony árakat alkalmazni;

i) a piacra lépést más módon indokolatlanul akadályozni; vagy

j) a versenytárs számára indokolatlanul hátrányos piaci helyzetet teremteni, vagy gazdasági döntéseit indokolatlan előny szerzése céljából befolyásolni.

Az EUMSZ. 102. cikke alapján a belső piaccal összeegyeztethetetlen és tilos egy vagy több vállalkozásnak a belső piacon vagy annak jelentős részén meglévő erőfölényével való visszaélése, amennyiben ez hatással lehet a tagállamok közötti kereskedelemre. Ilyen visszaélésnek minősül különösen:

a) tisztességtelen beszerzési vagy eladási árak, illetve egyéb tisztességtelen üzleti feltételek közvetlen vagy közvetett kikötése;

b) a termelés, az értékesítés vagy a műszaki fejlesztés korlátozása a fogyasztók kárára;

c) egyenértékű ügyletek esetén eltérő feltételek alkalmazása az üzletfelekkel szemben, ami által azok hátrányos versenyhelyzetbe kerülnek;

d) a szerződések megkötésének függővé tétele olyan kiegészítő kötelezettségeknek a másik fél részéről történő vállalásától, amelyek sem természetüknél fogva, sem a kereskedelmi szokások szerint nem tartoznak a szerződés tárgyához.

A Tpv. 22. § (1) bekezdése szerint gazdasági erőfölényben van az érintett piacon (14. §), aki gazdasági tevékenységét a piac többi résztvevőjétől nagymértékben függetlenül folytathatja, anélkül, hogy piaci magatartásának meghatározásakor érdemben tekintettel kellene lennie versenytársainak, szállítóinak, vevőinek és más üzletfeleinek vele kapcsolatos piaci magatartására.

A Tpv. 22. § (2) bekezdése szerint gazdasági erőfölény megítéléséhez vizsgálni kell különösen

a) azt, hogy az érintett piacra való belépés és az onnan történő kilépés milyen költségekkel és kockázattal jár, illetve, hogy milyen műszaki, gazdasági vagy jogi feltételek megvalósítását igényli;

b) a vállalkozás, illetve vállalkozáscsoport [15. § (2) bekezdés] vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetét, illetve annak alakulását;

c) az érintett piac szerkezetét, a piaci részesedések arányát, a piac résztvevőinek magatartását, valamint a vállalkozásnak, illetve vállalkozáscsoportnak a piac alakulására gyakorolt gazdasági befolyását.

A Szerződés 81. és 82. cikkében foglalt versenyszabályok végrehajtásáról szóló 2002. december 16-i 1/2003/EK tanácsi rendelet (a továbbiakban: 1/2003/EK tanácsi rendelet) 3. cikkének (1) bekezdése szerint, ha a tagállamok versenyhatóságai az Európai Közösséget létrehozó szerződés 82. cikke (2009. december 1-jétől az EUMSZ. 102. cikke) által tiltott visszaélésre a nemzeti versenyjogot alkalmazzák, akkor az EUMSZ. 102. cikkét is alkalmazniuk kell.

A Tpv. 1. § (2) bekezdése alapján az EUMSZ. 102. cikkének alkalmazása során az e cikk hatálya alá tartozó piaci magatartásra is a Tpv. eljárási rendelkezéseit kell alkalmazni akkor, ha az 1/2003/EK tanácsi rendelet alapján a Gazdasági Versenyhivatal eljárásának van helye.

A Tpv. 70. § (1) bekezdése szerint a vizsgáló vizsgálatot rendel el olyan tevékenység, magatartás vagy állapot észlelése esetén, amely a Tpv. rendelkezéseit sértheti, feltéve, hogy az eljárás a Gazdasági Versenyhivatal hatáskörébe tartozik, és a közérdek védelme az eljárás lefolytatását szükségessé teszi.

A Tpv. 44. § (1) bekezdése szerint a versenyfelügyeleti eljárásra – a törvényben meghatározott szűk körű kivételtől eltekintve – a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) rendelkezéseit kell alkalmazni.

A Ket. 31. § (1) bekezdésének e) pontja alapján a hatóság az eljárást megszünteti, ha az eljárás folytatására okot adó körülmény már nem áll fenn.

A Tpv. 82. § (1) bekezdése szerint a vizsgálónak a versenyfelügyeleti eljárás során hozott végzése ellen külön jogorvoslatnak csak akkor van helye, ha azt a Ket. vagy a Tpv. megengedi.

A Ket. 98. § (3) bekezdésének c) pontja alapján az eljárást megszüntető végzéssel szemben önálló fellebbezésnek van helye.

A Ket. 101. § (1) bekezdése alapján a fellebbezésnek a döntés végrehajtására halasztó hatálya van.

III. A döntés

Az I. és II. pontban írtakra tekintettel a Gazdasági Versenyhivatal – a Ket. 31. § (1) bekezdésének e) pontja alkalmazásával – a rendelkező részben foglaltak szerint döntött, mivel a vizsgálat során beszerzett bizonyítékok alapján – az alábbiak szerint – az eljárás folytatására okot adó körülmény már nem áll fenn.

A Tpv. 21. §-a szerinti értékelés keretei

A Tpv. 21. §-a szerinti gazdasági erőfölénnyel való visszaélés törvényi tényállásának teljesüléséhez két konjunktív feltételnek kell fennállnia: 1) az adott vállalkozásnak a Tpv. 22. §-a szerint gazdasági erőfölényes pozícióval kell rendelkeznie, és 2) olyan magatartást kell tanúsítania, amely alapján megállapítható, hogy visszaélt gazdasági erőfölényével. A törvénysértés lehetősége bármely feltétel teljesülésének hiányában fogalmilag kizárt.

A Gazdasági Versenyhivatal következetes gyakorlata szerint a gazdasági erőfölény objektív, a piac szerkezetéből, nem pedig a felek által szabad akaratukból megkötött szerződés egyes rendelkezéseiből levezetendő jogi kategória.³⁶

A Tpv. alkalmazásában – a fentiek szerint – a gazdasági erőfölény megítéléséhez vizsgálni kell különösen a piacra lépés költségeit és kockázatát, az érintett vállalkozás, illetve vállalkozáscsoport vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetét, illetve annak alakulását, az érintett piac szerkezetét, a piaci részesedések arányát, a piac résztvevőinek magatartását, valamint a vállalkozásnak, illetve vállalkozáscsoportnak a piac alakulására gyakorolt gazdasági befolyását.

Érintett piac

A versenyfelügyeleti eljárásban a vizsgált magatartással összefüggésben elsőként az érintett piac meghatározása szükséges.

Az érintett termék- és földrajzi piac meghatározása alapvető célja mind a termékek, mind a földrajzi terület dimenziójában az, hogy azonosítsa a vállalkozás azon tényleges versenytársait, amelyek képesek korlátozni az érintett vállalkozás

³⁶ A Gazdasági Versenyhivatal Versenytanácsának a Tpv.-vel kapcsolatos elvi jelentőségű döntései 2016. 22.6. pont http://www.gvh.hu/data/cms1035890/VT_elvi_allasfoglalasok_Tpv_2017_02_28.pdf (letöltve: 2017. május 16.)

magatartását és megakadályozni abban, hogy a tényleges verseny kényszerítő erejétől függetlenül viselkedjenek.

Termékpiac

A Gazdasági Versenyhivatal korábbi döntéseiből³⁷ megállapítható, hogy a műtrágyapiac nem tekinthető egységes piacnak. A nitrogén műtrágyák mind hatóanyagukat, mind előállítási módjukat, mind pedig felhasználási módjukat tekintve elkülönülnek a foszfor és kálium hatóanyagú műtrágyáktól. Az eltérő felhasználásmód, illetőleg az eltérő alapanyagok miatt a foszfor és kálium hatóanyagú műtrágyák inkább kiegészítik, semmint helyettesítik a nitrogén tartalmú műtrágyát. Jelen eljárásban nem merült fel olyan körülmény, amely indokolta volna a fenti ügyekben történt piacmeghatározástól történő eltérést, így az érintett termékpiac jelen eljárásban – az eljárásindító végzésben foglalt kérelméletnek megfelelően – a nitrogénalapú műtrágyák piaca.

Földrajzi piac

Releváns joggyakorlat

A Gazdasági Versenyhivatal a VJ/135/2002. sz. versenyfelügyeleti eljárásban a nitrogén műtrágyák tekintetében érintett földrajzi piacként Magyarország területét határozta meg. Ez az eljárás ugyanakkor még Magyarország európai uniós csatlakozása előtt került lefolytatásra, amikor Magyarország önálló külkereskedelmi szabályozás keretében piacvédelmi vámpótléket alkalmazott pl. az Oroszországból és Ukrajnából származó műtrágyákra. Ugyanakkor az ügyben született döntés megállapította, hogy az import aránya igen magas, annak ellenére, hogy a hazai gyártás komoly piacvédelemben részesül. Ez a piac támadhatóságára utalt, melynek további erősödését prognosztizálta a döntés Magyarország uniós csatlakozásával.

A VJ/169/2003. sz. versenyfelügyeleti eljárásban érintett földrajzi piacként a Versenytanács Magyarország egész területét határozta meg³⁸, továbbá kimondta, hogy „a Bige-csoport péti és szolnoki telephelyéről Magyarország egész területére, sőt a szomszédos országok határközele részeire is gazdaságosan szállíthatóak a műtrágya termékek. Másoldalról pedig a linzi (Ausztria) és duslosalai (Szlovákia), a kutinai

³⁷ VJ/135/2002., VJ/51/2009. sz. eljárásban hozott döntések

³⁸ VJ/169-68/2003. sz. határozat 28. pontja

(Horvátország) és több romániai műtrágyagyár termékei – a szállítás szempontjából – gazdaságosan jelenhetnek meg a magyar piacon. A nitrogén műtrágyaimport egy jelentős része származik Oroszországból és Ukrajnából, ahol az a világpiacon árnál lényegesen alacsony energia mellett olcsóbban állítható elő.”³⁹

A VJ/51/2009. sz., a Nitrogénművek ellen gazdasági erőfölénnyel való visszaélés miatt indult versenyfelügyeleti eljárás vizsgálatát a Gazdasági Versenyhivatal megszüntette az eljárás alá vont vállalkozás gazdasági erőfölényének hiánya miatt. Ebben az eljárásban – tekintettel arra, hogy a nitrogén műtrágya hatékony szállítási távolsága akár 900-1200 km sugarú területre kiterjedhet – nem a magyar piac került érintett földrajzi piacként meghatározásra, hanem a péti és szolnoki telephelyektől közúti szállítás esetén 500-900 km, vízi szállítás esetén 900-1200 km sugarú terület. Az import műtrágya jelentős arányban volt jelen a magyar piacon, mely nem csak a környező országokból származott, hanem orosz, ukrán, kazah és üzbég műtrágyákat egyaránt vásárolni lehetett Magyarországon. A jóval olcsóbb földgáz feldolgozásával termelő orosz, ukrán, kazah, és üzbég gyárak termékei sokkal távolabb (1500-2500 km) elfuvarozhatónak bizonyultak, nagyobb fuvar költséget viseltek el úgy, hogy a célpiacokon még versenyképes árai legyenek, valamint a fuvarozási költségek is jóval alacsonyabbak voltak az európai fajlagos fuvar költségeknél az olcsóbb árszintű energiahordozók következtében.

Az Európai Bizottság több fúziós eljárása során vizsgálta a nitrogénműtrágyák piacát. Ugyan az érintett piac konkrét körülhatárolására a Bizottság egyik esetben sem vállalkozott, mivel az érintett felek összeolvadása a lehető legszűkebb piacmeghatározás esetén sem vetett fel problémát, azonban több esetben utalást tett arra, hogy az érintett piac kiterjedése inkább EGT-szintű – vagy akár még ennél is szélesebb – lehet. A Yara és a Kemira vállalkozások 2007-es fúziója során a Bizottság úgy fogalmazott, hogy „a piaci tesztre érkezett válaszok is támogatják azt a nézetet, hogy a piac legalább EGT-széles. Az EGT-be irányuló import magas aránya [...] pedig azt sugallja, hogy a piac valójában még tágabb lehet.”⁴⁰ Erre a Bizottsági határozatra több későbbi fúziós határozat is hivatkozik. Két lengyel cég, az Azoty és a Zakłady fúziója során pedig a Bizottság döntésében név szerint is megjelenik a Nitrogénművek,

³⁹ VJ/169-68/2003. sz. határozat 19. pontja

⁴⁰ Case No COMP/M.4730 – YARA/ KEMIRA GROWHOW, 21. pont

mint az összeolvadó felek versenytársa⁴¹, és a Bizottság ebben a határozatában is megerősíti azon álláspontját, hogy a nitrogénműtrágyák piaca legalább EGT kiterjedésű⁴².

A tagállami versenyhatósági gyakorlatban nincs egységes álláspont a nitrogén műtrágya földrajzi piacának meghatározása kapcsán. Tagállami fúziós, illetve nitrogén műtrágyák kiskereskedelmi piacát érintő eljárásokban több esetben nemzeti szintű piac került meghatározásra. Egy – a jelen eljárás szempontjából leginkább releváns –, a nitrogén műtrágyák upstream piacát érintő spanyol antitröszt eljárásban európai szintű földrajzi piac került meghatározásra.⁴³

A vizsgálat eredményei

A vizsgálat a földrajzi piac kiterjedésének meghatározásának érdekében elvégezte az egyik legismertebb termékáramlási tesztet, az Elzinga-Hogarty tesztet. A teszt két küszöbszámon keresztül mutatja meg egy adott piac földrajzi kiterjedését. Az egyik kritérium (LIFO) a piac vevői oldalán vizsgálja a térségbe beáramló import mértékét a térség teljes fogyasztásához viszonyítva. A másik, a piac eladói oldalát vizsgáló mutató (LOFI) pedig a régióból kiáramló export mennyiségét viszonyítja a régió teljes termeléséhez. Az elemzések mindkét mutató esetén lényegében 10%-nál húzták meg a határt.⁴⁴ (Ez azt jelenti, hogy az import mértéke jelentősnek tekinthető, ha az meghaladja az adott térség teljes fogyasztásának 10%-át, ugyanígy az export mértéke is jelentősnek tekinthető, ha az meghaladja az adott régió termelésének 10%-át.) A teszt eredményeként, ha az export/import mértéke átlépi a 10%-ot, akkor a földrajzi piacdefiníciót tágítani szükséges.

⁴¹ Case No COMP/M.6695 - AZOTY TARNÓW/ ZAKLADY AZOTOWE PUŁAWY, 57. pont

⁴² Case No COMP/M.6695 - AZOTY TARNÓW/ ZAKLADY AZOTOWE PUŁAWY 23. pont

⁴³ S/0144/09 FERTIBERIA <https://www.cnmc.es/en/node/343351> (Letöltve: 2017.május 19.)

⁴⁴ Megjegyzendő, hogy ezen 10%-os küszöbszám meghatározása meglehetősen esetleges. Egyes eljárások tapasztalatai alapján 10% és 20% között ún. „szürke zóna” lehet, mely további körülmények vizsgálatát teszi szükségessé. Mások továbbá 25%-os küszöb alkalmazását javasolták, azonban a gyakorlatban továbbra is a 10%-ot tekintik benchmarknak, így a vizsgálók is ehhez az értékhez viszonyítottak, a következtetést azonban – ahogyan a táblázatból látható – magasabb küszöbszám alkalmazása sem befolyásolná érdemben.

4. táblázat: Elzinga-Hogarty teszt a nitrogénműtrágyák magyarországi piacán⁴⁵

(%)	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Import mértéke teljes fogyasztáshoz képest	38	35	36	56	35	40
Export mértéke teljes termeléshez képest	50	48	40	35	42	34

Az adatok alapján mind a teljes import, mind a teljes export jelentős mértékű a nitrogénműtrágyák magyarországi piacán, mely tehát azt mutatja, hogy a nitrogénműtrágyák piaca Magyarország területénél feltehetőleg szélesebb.

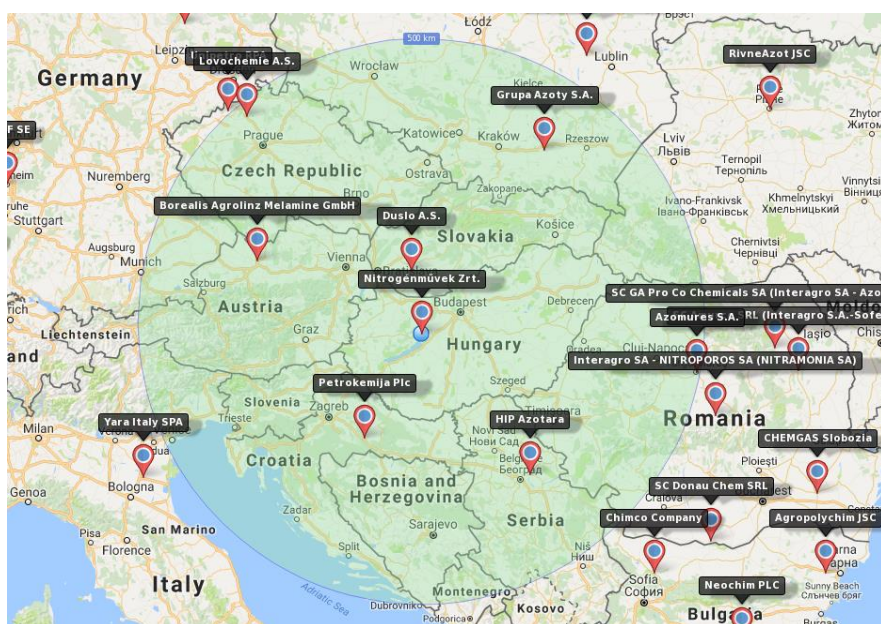
Az eljárás alá vont a lehető legtágabb piacmeghatározás mellett érvelt, melynek alátámasztására előadta, hogy a nitrogén alapú műtrágyák piaca szabadon átjárható, több irányból is könnyen elérhető, vám- és egyéb adminisztratív korlátok nélküli. Álláspontja szerint a saját gyárától számított 1200 km-es körben tekinthető reálisnak a nitrogénműtrágya termékek közötti verseny.⁴⁶

A vizsgálók szerint a racionális szállítási távolságot vizsgálva – és a piaci információk alapján a legkonzervatívabb álláspontra helyezkedve – a Pétfürdőtől mért 500 km sugarú kör az a lehető legszűkebb piaci terület, melyen a Nitrogénműveknek jelentős versennyel kell szembenéznie. Magyarországhoz közel, a gazdaságos szállítótávolságon belül jelentős műtrágyagyárak találhatók pl. Szlovákiában, Ausztriában, Romániában, Olaszországban, Horvátországban, Lengyelországban vagy Csehországban.

⁴⁵ Az Agrárgazdasági Kutató Intézet nitrogén műtrágya értékesítési adatai (<https://www.aki.gov.hu/publikaciok/publikacio/a:113/M%C5%B1tr%C3%A1gya+%C3%A9rt%C3%A9kes%C3%ADt%C3%A9s> [Letöltve: 2016.szeptember 23.]) alapján, illetve a Nitrogénművek adatszolgáltatásából becsülve. A táblázatban foglaltak egy erősen konzervatív becslésnek tekinthetőek az import részarányára vonatkozóan. Az AKI hazai fogyasztásra és importra vonatkozó adatai (ld. a 3. táblázatot és a 2. ábrát) alapján az import részaránya sokkal jelentősebb lehet a teljes hazai fogyasztásban.

⁴⁶ VJ/33-26/2015. sz. irat 6. pont

4. ábra: Pétfürdőtől mért 500 km sugarú kör

Az eljárás alá vont gazdasági erőfölényes helyzetének vizsgálata

Az erőfölényes helyzet egy vállalkozás olyan gazdasági erejéből származó pozícióját jelenti, amely lehetővé teszi számára az érintett piacon a hatásos verseny fenntartásának megakadályozását azáltal, hogy a vállalkozás képes nagymértékben függetlenül viselkedni versenytársaitól, vevőitől és végül fogyasztóitól.⁴⁷

Az eljárásindító végzésben a vizsgálat azt valószínűsítette, hogy az eljárás alá vont vállalkozás a nitrogén alapú műtrágyák gyártásának és nagykereskedelmi értékesítésének magyarországi piacán valószínűsíthetően erőfölényes pozícióban van. A fentieket a vizsgálat egyrészt arra alapozta, hogy a nitrogén alapú műtrágya gyártás piacára magas belépési korlátok jellemzőek, másrészt abból következtetett erre, hogy Magyarországon egyedül a Nitrogénművek foglalkozik nitrogén műtrágyagyártással, és a honlapján szereplő információk szerint saját piaci részesedését a belföldi műtrágya piacon 60% körülire becsülte.⁴⁸ Az erőfölény megítélésénél szintén fontos tényező az érintett vállalkozás, illetve vállalkozáscsoport vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzete, mely a Nitrogénművek esetében az erőfölény meglétére utalt, ugyanis nettó árbevétele

⁴⁷ Lásd az Európai Bíróság 27/76. sz. United Brands kontra Bizottság ügyben hozott döntését [EBHT 1978., 207. o.,] 65. pont.

⁴⁸ Lásd <http://www.genezispartner.hu/genezispartner/rolunk/nitrogenmuvek-zrt/> (Letöltve: 2017. május 22.)

megaladja a 100 milliárd forintot, mellyel Magyarország legnagyobb vállalkozásai közé tartozik.

A Gazdasági Versenyhivatal által a jelen versenyfelügyeleti eljárás során beszerzett adatok alapján egyrészt megállapítható, hogy az érintett piacra jellemző versenyviszonyok jelentős átalakuláson mentek át a vizsgált időszakban. Ezt támasztja alá, hogy az Agrárgazdasági Kutató Intézet adatai alapján 2012 és 2016 között közel duplájára nőtt az importált nitrogénműtrágya mennyisége (lásd 2. ábra). Emellett a vizsgálatban beszerzett információk alapján a Nitrogénművekkel korábban stratégiai szerződéses kapcsolatban álló forgalmazók közül több vállalkozás⁴⁹ jelentősen növelte az importból származó nitrogén műtrágya arányát forgalmazásában 2012 és 2016 között.

Másrészt megállapítható az is, hogy az elvégzett elemzések, így például az Elzinga-Hogarty teszt eredményei is a Magyarország területénél szélesebb piacmeghatározás irányába mutatnak. A fentiekben ismertettek alapján a joggyakorlat is a magyarországinál szélesebb érintett piac meghatározását támasztja alá.

Az érintett piaci meghatározása kapcsán írtakat figyelembe véve a Pétfürdőtől mért 500 km sugarú kör az a lehető legszűkebb piaci terület, melyen a Nitrogénműveknek jelentős versennyel kell szembenéznie, így a vizsgálat a továbbiakban alapvetően ezen a területen vizsgálta a Nitrogénművek erőfölényes helyzetét, tekintettel arra, hogy ha ezen a (szűkebb) piacon nem mutatható ki erőfölény, akkor értelemszerűen az a tágabb piacon sem állhat fent.

Ennek ellenére a vizsgálat arra vonatkozóan is végzett becsléseket, hogy a legfontosabb forrás országok (Ausztria és Szlovákia) figyelembe vételével hogyan alakul az eljárás alá vont piaci részesedése, mint az erőfölényes helyzet legfontosabb mutatója. Az eljárás során elvégzett becslések⁵⁰ alapján a magyar és a szlovák nitrogénműtrágya piacon az eljárás alá vont piaci részesedése 2015-ben kb. 40%, a magyar, szlovák és osztrák piacon kb. 27% volt.

⁴⁹ [Üzleti titok!] (VJ/33-130/2015. sz. irat 4. pont); [Üzleti titok!] (VJ/33-26/2015. sz. irat)

⁵⁰ A számítások a Nitrogénművek által a külföldi műtrágyagyárak teljes termelési kapacitására vonatkozó becslésen alapulnak.

A Pétfürdőtől mért 500 km sugarú körön (lásd. 4. ábra) belül a Nitrogénművek piaci részesedése a rendelkezésre álló adatok alapján mindössze kb. 15% volt.

A versenyjogi gyakorlatban 40%-os piaci részesedés alatt a gazdasági erőfölény csak nagyon speciális feltételek fennállta esetén vélelmezhető. Erre utal a Bizottság az Iránymutatás az EK-Szerződés 82. cikkének az erőfölényben lévő vállalkozások versenykorlátozó visszaélő magatartására történő alkalmazásával kapcsolatos bizottsági jogérvényesítési prioritásokról c. közleménye is.⁵¹ Hasonlóan a bizottsági joggyakorlathoz, a Gazdasági Versenyhivatal következetes gyakorlata alapján a gazdasági erőfölény megállapításához használt elsődleges – de nem kizárólagos – mutatószám ugyancsak a piaci szereplők részesedése. Ebből kifolyólag nem valószínűsíthető, hogy az eljárás alá vont olyan piaci erővel bírna, ami lehetővé tenné számára a nagymértékű függetlenséget a versenytársaitól és a fogyasztóitól.

A fentiekre való tekintettel az eljárás alá vont gazdasági erőfölényes helyzete a vizsgált időszakban az érintett piacon nem állapítható meg.

A Tpv. 21. §-a szerinti visszaélészerű magatartás

A fentiek alapján, mivel az eljárás alá vont vállalkozás gazdasági erőfölényes helyzete nem valószínűsíthető, a Tpv. 21. §-ában foglalt kettős törvényi feltételrendszer egyik eleme nem teljesül, így a Gazdasági Versenyhivatal a vizsgált magatartás visszaélészerűsége kérdésének értékelését mellőzi.

Megjegyzendő ugyanakkor, hogy az eljárásban vizsgált magatartás (kiszorító jellegű árazás és kereskedelmi feltételek alkalmazása) abban az esetben lehet visszaélészerű, ha bizonyíték van rá, hogy az erőfölényben lévő vállalkozás szándékosan veszteséget vállal, vagy rövid távon feladja a nyereségét, hogy piaci erejének növelése, illetve fenntartása érdekében egy vagy több tényleges vagy potenciális versenytársát kizárja vagy valószínűleg kizárja a piacról, és ezáltal kárt okoz a fogyasztóknak.⁵² Erre vonatkozó egyértelmű bizonyítékok nem álltak a vizsgálat rendelkezésére.

⁵¹ A Bizottság közleménye – Iránymutatás az EK-Szerződés 82. cikkének az erőfölényben lévő vállalkozások versenykorlátozó visszaélő magatartására történő alkalmazásával kapcsolatos bizottsági jogérvényesítési prioritásokról c. közleménye is [2009/C 45/02] 14. pont.

⁵² A Bizottság közleménye – Iránymutatás az EK-Szerződés 82. cikkének az erőfölényben lévő vállalkozások versenykorlátozó visszaélő magatartására történő alkalmazásával kapcsolatos bizottsági jogérvényesítési prioritásokról c. közleménye is [2009/C 45/02] 63. pont.

Az eljárás megszüntetése

Figyelemmel arra, hogy a Gazdasági Versenyhivatal megállapítása szerint a fentiek alapján az eljárás alá vont vállalkozás gazdasági erőfölényes helyzete nem valószínűsíthető, így az eljárás folytatására okot adó körülmény az erőfölényes helyzet valószínűsíthetőségének hiányában már nem áll fenn.

A fentiekre tekintettel a Gazdasági Versenyhivatal a versenyfelügyeleti eljárást a Ket. 31. § (1) bekezdés e) pontja alkalmazásával megszünteti, egyben az /1/2003/EK tanácsi rendelet 5. cikke alapján megállapítja, hogy az ügyben további intézkedés nem indokolt.

A Gazdasági Versenyhivatal hatáskörét a versenyfelügyeleti eljárásra a Tpvt. 45. §-a, az EUMSZ. 102. cikke tekintetében az 1/2003/EK tanácsi rendelet 5. cikke, valamint a Tpvt. 33. § (1) bekezdésének második mondata; illetékességét a Tpvt. 46. §-a állapítja meg.

A jogorvoslati jog a Ket. 98. § (3) bekezdés c) pontján alapul.

IV. E g y é b k é r d é s e k

A fellebbezés előterjesztése és elbírálása tekintetében a Gazdasági Versenyhivatal az alábbiakban ad tájékoztatást.

A vizsgáló végzésével szemben fellebbezést a Tpvt. 82. § (3) bekezdése szerint – a végzés közzétételétől számított nyolc napon belül – az ügyfél terjeszthet elő, valamint az, akire nézve a végzés rendelkezést tartalmaz. A Tpvt. 82. § (2) bekezdése alapján a vizsgáló külön jogorvoslással megtámadható végzésével szembeni jogorvoslatra a fellebbezés szabályait kell alkalmazni azzal, hogy a fellebbezést az eljáró versenytanács bírálja el.

A fellebbezésnek a végzés végrehajtására a Ket. 101. § (1) bekezdése alapján halasztó hatálya van.

Az elkésztett fellebbezést, illetve a fellebbezésre nem jogosulttól származó fellebbezést a vizsgáló a Ket. 102. § (3) bekezdése alapján érdemi vizsgálat nélkül elutasítja. A vizsgáló a fellebbezést a Ket. 102. § (5) bekezdése szerint a fellebbezési határidő leteltétől számított nyolc napon belül terjeszti fel az eljáró versenytanácshoz, kivéve, ha a megtámadott végzést a fellebbezésben foglaltaknak megfelelően kijavítja,

kiegészíti, módosítja, visszavonja vagy a fellebbezést érdemi vizsgálat nélkül elutasítja, valamint ha a fellebbezést a felterjesztést megelőzően visszavonták.

A vizsgáló a fellebbezést az ügy összes iratával együtt terjeszti fel, és a fellebbezésről kialakított álláspontjáról is nyilatkozik.

A Tptv. 82. § (4) bekezdése szerint a vizsgáló végzése ellen előterjesztett jogorvoslati kérelmet az eljáró versenytanács tárgyaláson kívül bírálja el. A fellebbezés érdemi elbírálása során az eljáró versenytanács a Ket. 105. § (1) bekezdése szerint a következőképpen rendelkezhet: a vizsgáló végzését helybenhagyja, megváltoztatja vagy megsemmisíti.

A fellebbezési illetékről a Gazdasági Versenyhivatal az alábbiakban ad tájékoztatást.

Az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 28. §-ának rendelkezései szerint a közigazgatási hatósági eljárásért az Itv.-ben megállapított illetéket kell fizetni. Az illetékkötelezettség akkor is fennáll, ha a hatóság a kérelemnek (fellebbezésnek) részben vagy egészben helyt ad, vagy azt elutasítja, továbbá, ha a (fellebbezési) eljárást megszünteti.

Az Itv. 29. § (4) bekezdése alapján a végzés elleni fellebbezésért 3000 forint illetéket kell fizetni.

Az Itv. 31. § (1) bekezdése alapján az illetéket az eljárás kezdeményezésekor az köteles megfizetni, aki az eljárás megindítását kéri (aki a fellebbezést előterjeszti).

Az Itv. 32. § rendelkezései szerint a jogorvoslati eljárásban megfizetett illetéket az ügyfélnek (a fellebbezés előterjesztőjének) vissza kell téríteni, ha a közigazgatási hatóság vagy a bíróság által felülvizsgált közigazgatási hatósági döntés (a vizsgáló végzése) az ügyfél hátrányára részben vagy egészben jogszabálysértőnek bizonyult. A visszatérítést hivatalból, a jogorvoslati eljárást lezáró, vagy arra tekintettel hozott döntésben kell elrendelni, és azt a visszatérítés foganatosítása végett az ügyfél lakóhelye, székhelye, illetőleg a bíróság székhelye szerint illetékes állami adóhatóságnak kell megküldeni.

Az Itv. 73. § (1) bekezdése alapján a fellebbezési illetéket az eljárás megindításakor illetékbélyeggel az eljárást kezdeményező iraton (a fellebbezésen) kell megfizetni.

Az Itv. 74/A. § rendelkezései szerint az illetékbélyeggel megfizetett illetéket az eljárást kezdeményező iratra (a fellebbezésre) kell felragasztani. Az eljárást kezdeményező iratra (a fellebbezésre) ragasztott illetékbélyeget az ügyfélnek átírnia vagy azon bármiféle megjelölést alkalmaznia nem szabad. A bélyeget az eljáró hatóság értékteleníti felülbélyekezéssel.

A Ket. 31. § (1) bekezdés h) pontja alapján a hatóság az eljárást megszünteti, ha a hatósági eljárásért illetéket kell fizetni, és az ügyfél a fizetési kötelezettségének a hatóság erre irányuló felhívása ellenére az erre tűzött határidő alatt nem tesz eleget és költségmentességben sem részesül.

Budapest, 2017. augusztus 4.

P.h.

Kulcsár Andrea
vizsgáló

Kapja: dr. Wallacher Lajos ügyvéd (Wallacher Ügyvédi Iroda; 1051 Budapest, Széchenyi István tér 7-8.)